МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАКАРПАТСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Випуск 28
Том 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з філологічних наук відповідно до Наказу МОН України від 09.02.2021 № 157 (додаток 4)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Зимомря І. М. – *доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Голова редакційної ради:

Палінчак М. М. – *доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародної політики, декан факультету міжнародних економічних відносин, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Члени редколегії:

Бідзіля Ю. М. – *доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри журналістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Вереш М. Т. – *кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Гвоздяк О. М. – *кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Голик С. В. – *кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Ґжесяк Ян – *д-р габ., професор Державної вищої професійної школи в Коніні, Конін, Польща*

Девіцька А. І. – *кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Добровольська О. Я. – *доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології та перекладу, Національний транспортний університет*

Мафтин Н. В. – *доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»*

Павлак Мірослав – *д-р габ., професор, ректор, Державна вища професійна школи в Коніні, Конін, Польща*

Печарський А. Я. – *доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, Львівський національний університет імені Івана Франка*

Попович Н. М. – *кандидат філологічних наук, доцент кафедри полікультурної освіти та перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Рогач Л. В. – *кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Томенчук М. В. – *кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Фабіан М. П. – *доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Чендей Н. В. – *кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Чик Д. Ч. – *доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов і методики їх викладання, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка*

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet Вченою радою Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», протокол № 9 від 12.05.2023 року.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ № 23097-12927Р, видане Державною реєстраційною службою України 10.01.2018 р.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

Офіційний сайт видання: www.zfs-journal.uzhnu.uz.ua

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2663-4880 (print)
ISSN 2663-4899 (online)

© Ужгородський національний університет, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1
УКРАЇНСЬКА МОВА

Авраменко В.І., Цимбал Н.А. ВЛАСНЕ УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА, ФУНКЦІЇ……9

Артеменко Г.С. АДВЕРБІАЛЬНІ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ МОДЕЛІ АЛОГІЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ……13

Артьомова О.І., Ушакова Н.В. З ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-ПОЧАТКІВЦІВ……18

Ачилова О.Л., Регушевська І.А. МЕДІАТЕКСТ ЯК ДЗЕРКАЛО СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА……23

Близнюк К.Р., Мельник С.Г. КОНЦЕПТ ГЕРОЙ В УМОВАХ ВІЙНИ: АСОЦІАТИВНИЙ АСПЕКТ……28

Видайчук Т.Л., Плеханова Т.М., Грищенко О.В. МОДИФІКАЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМОВНОМУ МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ……34

Глазова С.М., Алєксєєва Л.О. ЩОДО ДОТРИМАННЯ ОРФОЕПІЧНИХ НОРМ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ ПІД ЧАС САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ В МЕРЕЖІ “INSTAGRAM”: ВИМОГА ЧАСУ ЧИ ДАНИНА МОДІ?……41

Дюкар К.В., Пономаренко О.О. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ НЕОДЕРИВАТІВ, ЗАФІКСОВАНИХ В УКРАЇНСЬКОМОВНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ ВІД ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ……46

Катиш Т.В., Миронюк Л.В. РОЛЬ НАВЧАЛЬНОГО ТЕКСТУ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА»……51

Мартинова Т.І., Кукушкін В.В. АНГЛІЦИЗМИ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ……56

Нестерович Ю.В. ПРОБЛЕМА ЯНИЧАРСТВА У ЛІНГВОКОНЦЕПТУАЛЬНОМУ ВИСВІТЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Р. ІВАНИЧУКА «МАЛЬВИ»)……60

РОЗДІЛ 2
ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

Berezhna M. VERBAL PORTRAYAL OF FEMALE CHARACTERS DEFINED BY THEIR ARCHETYPE (IN THE FILM *JUMANJI: WELCOME TO THE JUNGLE*)……67

Білецька І.О., Лаухіна І.С., Паладьєва А.Ф. ГРАМАТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ ЧИСЛА ІМЕННИКА В АНГЛІЙСЬКІЙ І ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ……73

Бойко І.П. ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ РЕТРАНСЛЯЦІЇ ДИТЯЧОГО ГУМОРУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ПРИГОДНИЦЬКОГО РОМАНУ «39 КЛЮЧІВ»)……79

Бондар Н.В., Івасюк Р.П. ФУНКЦІЇ НІМЕЦЬКОМОВНОГО РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ……85

Виклюк А.О. ФАХОВА МОВА НЕЙРОНАУКИ……89

Головчак Н.І., Кушнірчук О.О. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НІМЕЦЬКИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ……94

Гордійчук М.І. ВИЯВЛЕННЯ ПЕРЕВАЖАЮЧОГО ТИПУ ТОНАЛЬНОСТІ У АНГЛОМОВНИХ ВИДАННЯХ НА ТЕМУ ВІЙНИ В УКРАЇНІ……99

Іщенко Н.А., Пінішкевич О.В. ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ ВОЄННОЇ ПОЕЗІЇ ЛІНИ КОСТЕНКО……105

Іщук Н.Ю., Зубенко О.В., Джиджора Л.А. ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ……112

Коломієць О.М., Баланда Т.М. РОЛЬ ІНТОНАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ДЕКОДУВАННЯ СЕМАНТИКИ ВИСЛОВЛЮВАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ……117

Крайняк О.М. ДІЄСЛОВА НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗОРОВОГО СПРИЙНЯТТЯ З ПОЗИЦІЇ ЇХ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНОЇ ТИПОЛОГІЇ……121

Ланкіна В.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ У ЗАКЛАДАХ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ОСВІТИ……125

РОЗДІЛ 3
РОМАНСЬКІ МОВИ

Девос А.О. КОМУНІКАТИВНИЙ ВИМІР СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ:
ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АДРЕСАНТА ТА АДРЕСАТА..... **130**

Ismayilova Parvana Mahir. AFRO-AMERICAN VARIANT OF THE ENGLISH LANGUAGE:
ON THE QUESTION OF THE ORIGIN AND HISTORY OF DEVELOPMENT..... **135**

Пастернак Т.А. МЕТАФОРИЧНІСТЬ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ..... **140**

РОЗДІЛ 4
КЛАСИЧНІ МОВИ. ОКРЕМІ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКІ МОВИ

Петришин М.Й. ТОПОНІМИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПАРЕМІЙНОЇ КАРТИНИ СВІТУ ДАВНІХ РИМЛЯН..... **146**

РОЗДІЛ 5
ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

Есенова Е.Й., Калинич І.Й., Бойтор В.Ю. ЛЕКСИЧНЕ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ ЗБАГАЧЕННЯ
СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ МОВИ..... **151**

Карпець Л.А., Коваленко Ю.М., Гнатенко К.В. МОВНА СКЛАДОВА У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ
КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ТРЕНЕРІВ..... **156**

Москаленко Н.О. АКАДЕМІЧНА ЛЕКЦІЯ ЯК РІЗНОВИД ГУМАНІТАРНОГО ДИСКУРСУ:
КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ..... **161**

Пальчевська О.С., Попко І.А., Петришак Х.С. СПОСОБИ ТВОРЕННЯ НОМІНАЦІЙ
НА ПОЗНАЧЕННЯ ЯВИЩ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ
ТА ФРАНКОМОВНОМУ ВІЙСЬКОВОМУ ДИСКУРСІ..... **166**

РОЗДІЛ 6
ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ І ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Кінащук А.В. СИНОНІМІЧНІ ВІДНОШЕННЯ ДЛЯ ІРРАЦІОНАЛЬНИХ ІМЕННИКІВ
В АНГЛІЙСЬКІЙ, НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ..... **172**

РОЗДІЛ 7
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Азаров Д.В. СПЕЦИФІКА МОВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ САТИРИЧНОГО ПИСЬМА..... **182**

Миронюк В.М., Саркісова І.А. ТИПОЛОГІЯ ЖАНРОВОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ПИСЬМЕННИЦЬКОГО
ЕПІСТОЛЯРНОГО ТЕКСТУ..... **187**

Назарець В.М. ЖАНРОВІ ФОРМИ РОЛЬОВОЇ ПОЕЗІЇ В ЕПОХУ ЛІТЕРАТУРНОГО ТРАДИЦІОНАЛІЗМУ..... **192**

РОЗДІЛ 8
ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Алексенко В.Ф. ПРИЙОМ РЕКУРСІЇ У «КАЗКАХ ПРО ДИВНИХ» Р. РІҐЗА..... **197**

Дроздовський Д.І. РОЛЬ ІРОНІЇ В РОМАНАХ Г. МЕНТЕЛ ТА І. МАК'ЮЕНА:
ДИНАМІКА КОНФІГУРАЦІЙ ВІД ПОСТМОДЕРНІЗМУ
ДО ПОСТПОСТМОДЕРНІЗМУ..... **202**

Zavatska I.O., Biletska T.O. SYNTACTIC PECULIARITIES IN CONSTRUCTING THE REALITY
OF MARGARET ATWOOD'S *THE HANDMAID'S TALE*
AND *THE TESTAMENTS*..... **209**

Москальов Д.П., Горовська К.В., Семеніст І.В. СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ХОРРОР-МІФУ ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ В НЕОКАЙДАНІ: НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ К. СУДЗУКІ «ДЗВІНОК»..... **214**

Савоськіна Т.О. ГЕНДЕРНІ АСИМЕТРІЇ У ЛЕ МАРІ ДЕ ФРАНС «ГІЖМАР»..... **220**

Черкашина Т.Ю., Бєлявська М.Ю., Сатановська Г.С. ГАСТРОНОМІЧНИЙ ДИСКУРС СУЧАСНОГО ФРАНКОМОВНОГО РОМАНУ..... **224**

Шаповал О.Г. ФЕНОМЕН НЕНАДІЙНОГО НАРАТОРА В РОМАНІ В. ҐОЛДІНҐА «ПАПЕРОВІ ЛЮДИ»..... **229**

РОЗДІЛ 9
ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Винар С.М. КОМУНІКАТИВНА ПОЕТИКА ДРАМ ЕВРИПІДА: ТРАДИЦІЯ ТА НОВАТОРСТВО..... **235**

Оріненко І.М., Нечиталюк І.В. ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ В РОМАНІ ЮРІЯ ВИННИЧУКА «ТАНГО СМЕРТІ»..... **239**

10. Mark M., & Pearson C. S. *The Hero and the Outlaw: Building extraordinary brands through the power of archetypes*. New York: McGraw-Hill, 2001. 384 p.

11.Cowden T.D., LaFever C., & Viders S. *The Complete Writer's Guide to Heroes & Heroines: Sixteen Master Archetypes*. Pasadena, CA: Archetype Press, 2013. 214 p.

12. Jumanji: Welcome to the Jungle. Directed by Jake Kasdan, Columbia Pictures, 2017.

13. Hall C. The Group Hero: An Archetype Whose Time Has Come. In S. Schafer (Eds.), *Exploring the Collective Unconscious in the Age of Digital Media*. IGI Global. 2016. P. 214–231. doi:10.4018/978-1-4666-9891-8.ch009

14. Smith D. *The Psychology Workbook for Writers. Tools for Creating Realistic Characters and Conflict in Fiction*. Wooden Tiger Press, 2015. 86 p.

15. Oney J. From the Damsel in Distress to Kickass Babes: The Cultural Expansion and Internationalization of the Heroine Through Sexuality in the Graphic Novel. In K. Muschalik and F. Fiddrich (Eds.) *Sequential art: Interdisciplinary approaches to the graphic novel*. Oxford: Inter-Disciplinary Press, 2019. P. 37–46.

16. Maslow A. H. *Religions, values, and peak-experiences*. Columbus: The Ohio State University Press, 1964. 123 p.

17. Бережна М.В. Червона Королева *vs* Біла Королева: мовленнєвий портрет (у фільмі Т. Бертона *Alice in Wonderland*). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2021. № 50, том 1. С. 14–17. DOI https://doi.org/10.31812/123456789/5060

18. Бережна М.В. Психолінгвістичний архетип «Проблемна юначка». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2021. № 52, том 1. С. 8–11. DOI https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.52-1.2

19. Farrimond K. *The Contemporary Femme Fatale: Gender, Genre and American Cinema*. New York and London: Routledge, 2018. 192 p. doi:10.4324/9781315617510

УДК [811.111'366.5'367.622+811.133.1'366.5'367.622](045)
DOI https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.28.1.13

ГРАМАТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ ЧИСЛА ІМЕННИКА В АНГЛІЙСЬКІЙ І ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ

GRAMMATICAL MEANING OF THE NUMBER CATEGORY OF THE NOUN IN ENGLISH AND FRENCH LANGUAGES

Білецька І.О.,
orcid.org/0000-0002-3372-9100
доктор педагогічних наук,
професор кафедри теорії та практики іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Лаухіна І.С.,
orcid.org/0000-0003-1698-3155
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та практики іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Паладьєва А.Ф.,
orcid.org/0000-0002-8182-679X
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та практики іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

У статті проаналізовано спільні й відмінні риси граматичного значення категорії числа іменників в англійській і французькій мовах. Порушена проблема є важливою в руслі сучасних досліджень у галузі порівняльно-зіставного мовознавства, зокрема для контрастивного аналізу двох європейських мов й установлення їх фундаментальної спільності на прикладі граматичної категорії іменника. З'ясовано, що граматичне значення числа в обох мовах мають лексико-семантичні групи іменників, які називають обчислювальні предмети. Розглянуто особливості

англійських і французьких злічуваних (дискретних) і незлічуваних (недискретних) іменників та їхнє граматичне вираження. Виявлено різновиди дискретності (зовнішню і внутрішню) та особливості її застосування. Установлено специфіку значень основних опозицій числа – одиничності / множинності, дискретності / континуальності – і додаткових, які утворюють потенційні семи: глобальність / розчленування, однократність / неоднократність. З'ясовано категоріальне вираження семи одиничності й множинності в обох мовах. Проаналізовано міжмовні збіги та розбіжності у вираженні граматичного значення числа англійських і французьких іменників, що дало можливість виявити особливості їхнього лексичного значення, приналежність до певної лексико-семантичної групи, функції в дискурсі, специфіку стилістичного використання.

Зроблено висновок, що в англійській і французькій мовах поняття кількості застосовується до іменників на позначення конкретних об'єктів. Об'єкти, які можна порахувати, називають злічуваними, незлічуваними є назви речовин, гомогенних сукупностей об'єктів, назви властивостей і станів. Категорія числа в порівнюваних мовах виражена опозицією двох значень: континуальність / дискретність, тоді як протиставлення одиничність / множинність представляє частковий випадок у класі злічуваних імен, що є релевантним для обох мов. Протиставлення значень однина / множина можна вважати підкатегорією, оскільки воно застосовується тільки для злічуваних іменників. В англійській мові, де відсутній формальний показник речовинності у формі партитивного артикля, категорія однини / множини має більше значення порівняно з французькою мовою.

Ключові слова: Категорія числа, однина і множина, злічувані і незлічувані іменники, дискретність і континуальність.

The article analyzes the common and distinctive features of the grammatical meaning of the number category of nouns in English and French. The raised problem is important in the direction of modern research in the field of comparative and comparative linguistics, in particular for the contrastive analysis of two European languages and the establishment of their fundamental commonality using the example of the grammatical category of the noun. It was found that the grammatical meaning of the number in both languages has lexical-semantic groups of nouns that name computational objects. Features of English and French countable (discrete) and uncountable (non-discrete) nouns and their grammatical expression are considered. Varieties of discreteness (external and internal) and features of its application are revealed. The specificity of the values of the main oppositions of number – singularity / multiplicity, discreteness / continuity – and additional ones that form potential sevens: globality / dismemberment, singleness / non-singularity have been established. The categorical expression of seven singularities and pluralities in both languages has been clarified. Cross-language coincidences and discrepancies in the expression of the grammatical meaning of a number of English and French nouns were analyzed, which made it possible to reveal the peculiarities of their lexical meaning, belonging to a certain lexical-semantic group, functions in the discourse, and the specifics of stylistic use.

It was concluded that in English and French the concept of quantity is applied to nouns to denote specific objects. Objects that can be counted are called countable, uncountable are the names of substances, homogeneous collections of objects, names of properties and states. The category of number in the compared languages is expressed by the opposition of two values: continuity / discreteness, while the opposition singularity / plurality represents a partial case in the class of countable nouns, which is relevant for both languages. The singular/plural contrast can be considered a subcategory, as it applies only to countable nouns.

In English, where there is no formal indicator of substance in the form of a partitive article, the singular/plural category is more important than in French.

Key words: Number category, singular and plural, countable and uncountable nouns, discreteness and continuity.

Постановка проблеми. Англійська й французька мови, які відносяться до західноєвропейських мов, належать до різних мовних груп: англійська – до західногерманської, французька – до романської. Кожна з них пройшла свій шлях розвитку, набувши специфічних фонетичних і граматичних характеристик. У результаті взаємного впливу, який виявився в певні історичні епохи з різною інтенсивністю та спрямованістю, англійську та французьку мови можна порівняти за низкою категорій, зокрема за граматичною категорією числа іменника, яка вважається універсальною й відповідно характерною для кожної мови цієї бінарної опозиції. **Актуальність** дослідження визначається тим, що наукові розвідки в галузі міжкультурної комунікації, зокрема її мовного компонента, є одним із пріоритетних напрямків сучасної лінгвістики. Крім того, науковий матеріал, накопичений у працях як вітчизняних, так і зарубіжних авторів у царині морфології іменника, вимагає нових досліджень з використанням результатів суміжних наук та дисциплін (філософії, лінгвопсихології тощо).

Аналіз останніх джерел і публікацій свідчить, що питання граматичної категорії числа іменника вивчали О. Безпояско, Л. Безрук, Г. Гійом, В. Горпинич, Д. Дамурет, Т. Мороз, Е. Пішон, М. Попович.

Мета статті – розглянути особливості граматичного значення категорії числа іменників в англійській і французькій мовах.

Виклад основного матеріалу. Однією з основних проблем категорії

числа в англійській і французькій мовах є те, що поняття рахунку застосовується тільки до тих іменників, які позначають конкретні об'єкти: 1) мають просторові й часові межі (*a day, un jour / a table, la table*); 2) мають початок і кінець (*a snowstorm / la tempête de neige, a jump / le saut*); 3) указують на конкретні процеси (*acts / les actes*): «*Mon patron, tout naturellement, a pensé que j'aurais ainsi* ***quatre jours de vacances*** *avec mon dimanche*

et cela ne pouvait pas lui faire plaisir» [8, с. 18]; *«We all sat there for a few* ***minutes*** *looking at our* ***waches*** *until I could't stand it any longer and asked them if I could fix them something to drink»* [9, с. 179].

Об'єкти, які можна порахувати, називаються злічуваними, або дискретними. Незлічуваними, або недискретними, є назви речовин (*dust, la poussière, wood, la lignine*); гомогенних сукупностей об'єктів (*la jeunesse, furniture, les meubles*); властивостей та станів без чітких часових меж (*whiteness, la blancheur, boldness, le courage*): «*When her real romance of* ***youth*** *was over, it was the sin of middle age that got hold of her; the sin if intellectual* ***ambition.*** *She hasn't got any* ***intellect*** *to speak of; but you don't need any* ***intellect*** *to be an intellectual»* [17, с. 23]; «*Seulement* ***la chaleur*** *était beaucoup plus forte et comme par un milacle chacun des jurés, le protecteur, mn avocat et qualques journalistes etaient munis aussi d'éventails de paille*» [12, с. 85].

Недискретні об'єкти можуть бути поділені на порції або частини, наприклад: «склянки» – *glasses, des verres* і «глина» – *loam, l'argile.* Лише дискретні об'єкти можуть характеризуватися в кількісному плані, а учасник комунікації поширює кількісну характеристику для дискретних і недискретних об'єктів [3, с. 67]. Вираження кількості в недискретних об'єктів реалізується по-різному: у французькій мові використовується партитивний артикль *du, de la;* в англійській – займенники *some, any.*

У незлічуваних іменників форма числа є асемантичною, тому що зазвичай вони використовуються у формі однини (*la balance, le bois): «A six heures, le corps du père Goriot fut descendu dans sa fosse, autour de laquelle étaient les gens de ses filles, qui disparurent avec le clergé aussitôt que fut dite la courte prière due au bonhomme pour* ***l'argent*** *de l'étudiant»* [7, с. 366]. Іноді набувають форми множини (pluralia tantum): *la gent – les gens.*

Форма однини вважається немаркованою й використовується частіше, ніж форма множини, у функції нейтралізації, а також презентується незлічуваними іменниками. Тільки в злічуваних об'єктів можуть розрізнятись одиничність і множинність. Злічуваність / незлічуваність виражається синтаксичними засобами, тобто різними видами артикля; одиничність / множинність частково позначається морфологічними засобами, рідше – за допомогою детермінативів. Артиклі виражають одночасно значення детермінації, злічуваності та числа, що є специфікою французької мови [6].

Коли опозиція одиничне / множинне число охоплює розряд злічуваних іменників, то опозиція дискретність / континуальність застосовується до іменників усіх розрядів числа. Специфікою категорії числа у французькій мові є гнучкість граматичної системи, що має мовні засоби для представлення субстанції: 1) злічувані дискретні блоки (*nombre*); 2) континуальну масу, речовину, яка не ділиться на частини (*masse*). Два представлення субстанції формують категорію числа, яка включає, за термінологією Ж. Дамурета і Е. Пішона, «*putation*» і «*blocalité*» [10]. Якщо розглядати артиклі у французькій мові за ознакою континуальність (для визначення змісту однини) / дискретність (для визначення змісту множини), то їх можна поділити на дві групи: *le, la, un, une, du, de la / les, des.* Кожне значення, опозиційне до числа, передається декількома формами артикля [10].

За теорією Г. Гійома, основна опозиція форм числа виражається категорією детермінації, якій підпорядковані інші значення, так, неозначена форма артикля однини і множини *un (des) pain(s)* зближується зі значенням партитивності *du pain*, але віддаляється від значень однини і множини формою означеного артикля *le(s) pain(s).* Таким чином, основною опозицією категорії числа є дискретність / континуальність, яка охоплює всі класи іменників [15].

Опозиція дискретність / континуальність містить інше протиставлення – кількісну означеність / неозначеність. Перша представляє предмет у кількості або обсязі, що можна порахувати або виміряти, а друга характеризується негативно щодо цієї ознаки. Основна роль у виявленні цієї відмінності належить артиклю, який може надавати іменнику будь-якої семантичної групи того чи того відтінку кількісної означеності / неозначеності. Ці значення виражені опозицією артиклів *un, une, le, la, les* і *du, de la, des.*

Дискретність – це поняття, аналогічне до «переривання» [4, с. 206]. Дискретність може бути зовнішньою та внутрішньою. Якщо йдеться про низку різних предметів, які стосуються одного класу, це зовнішня дискретність, якщо йдеться про парні предмети («окуляри», «сани») або складні процеси («перемовини»), це внутрішня дискретність [1, с. 80–81]. Дискретність характеризує як кілька, так і один предмет, що складається з частин. До злічуваних найменувань застосовується кількісна дискретність, а до більшої частини іменників pluralia tantum застосовується поняття просторової дискретності. Якісна дискретність охоплює абстрактні та більшість речовинних іменників [2].

Іменники у формі однини не завжди позначають тільки один предмет, тому більш доречним

трактуванням однини є неперервність, тобто континуальність, яка відноситься не тільки до іменників, що мають форму однини й позначають тільки один предмет, але й до іменників у формі однини, що не виражають одиничності. Наприклад, іменник *la foule, a crowd* у французькій та англійській мовах має форму однини, але лексично виражає сукупність кількох предметів, тобто множинність, яка сприймається як континуальність.

Опозицію дискретність / континуальність можна проаналізувати в таких текстах французькою й англійською мовами:

1. «*Paris, plus vague que l'Océan, miroitait done aux* ***yeux*** *d'Emma dans une atmosphère vermeille. La vie nombreuse qui s'agitait en ce tumulte y était cependant divisée par parties, classée en tableaux distants. Emma n'en apercevait que* ***deux ou trois*** *qui lui cachaient tous les autres, et représentaient a eux seuls l'humanité complète»* [13, с. 57];

2. «*So Paris swam before her* ***eyes****, like a shifting ocean glimbering through a rose-coloured haze. The teeming life that moved amid its tumult could, nevertheless, be divided amd classified into separate scenes. Of these Emma saw only* ***two or three****, which shut out the rest, and represented, for her, the whole of humanity»* [14, с. 71].

У текстах представлені іменники, що виражають парні об'єкти – «*yeux, eyes*», але у французькій мові це суплетивне утворення (*un oeuil – les yeux)*, а в англійській множина утворюється за допомогою флексії *–s (an eye – eyes)*. В обох мовах ці іменники характеризуються внутрішньою дискретністю, після числівників іменники *tableaux* і *scenes* не повторюються.

Звернемо увагу на використання присвійної конструкції, яка специфічна для англійської мови й відсутня у французькій: *artist's life // une vie d'artiste.* У французькій мові присвійний відмінок виражається за допомогою прийменника *de,* який відповідає родовому відмінку в українській мові.

1. «*Je me mettais quelques fois à penser à ma chambre et, en imagination, je partais d'un coin pour y revenir en denombrant mentalement tout ce qui se trouvait sur mon chemin. Au debut, c'était vite fait. Mais chaque fois que je recommençais, c'était un peu plus long. Car je me souvenais de chaque meuble, et, pour chacun d'entre eux, de chaque objet, de tous les détails et pour les details eux-mêmes, une fêlure ou un bord ébréché, de leur couleur ou de leur grain*» [8, с. 75].

2. «*Sometimes I'd start thinking about my room and, in my imagination, I'd set off from one comer and walk round making a mental note of everything I saw on the way. At first it didn't take very long. But every time I did it, it took a bit longer. Because I'd remember every piece of furniture, and on every piece of furniture, every object and, on every object, every detail, every mark, crack or chip, and then even the colour or the grain of the wood»* [11, с. 75].

У плані протиставлення значень дискретність / континуальність особливий інтерес представляє іменник *meuble // furniture*, який має форму однини, але не виражає одиничності. Лексично він представляє сукупність декількох предметів, тобто множинність, але, оскільки слово оформлене одниною, множинність сприймається як один предмет, тобто йдеться про значення континуальності. Абстрактний іменник *imagination // imagination* також виражає неперервність і має значення континуальності.

Крім основної опозиції числа дискретність / континуальність, існують додаткові, які утворюють потенційні семи: глобальність / розчленування, однократність / неоднократність [6, с. 92]. Одиничність пов'язана з глобальністю, а множинність із дискретністю. Множина показує множинність як однорідних, так і різнорідних предметів (збірна множина) або представницької множини (представник групи осіб, предметів, явищ), але точне значення можна зрозуміти із ситуації [3, с. 64]. Якщо якість конкретних іменників не береться до уваги, то використовується проста множинність: «*Les pensionnaires, internes et extemes, arrivèrent les uns après les autres, se souhaitant mutuellement le bonjour, et se disant de ces riens qui constituent, chez certaines classes parisiennes, un esprit drôlatique dans lequel la bêtise entre comme élément principal, et dont le mérite consiste particulièrement dans le geste ou la pronunciation»* [7, с. 79].

У протиставленні однократність / неоднократність ураховується, що множина іменників може позначати не одночасність, а множинність у часі, змінність. Наприклад, у фразі «*Il a lu deux livres»* зрозуміло, що дії відбувалися послідовно: «*Il avait eu honte d'elle et de lui,* ***cinq ans*** *plus tard*» [19, с. 41].

Потенційні значення формують такі конотації, як глобалізація, збірність, виражені одниною; плюралізація, виражена дискретністю; диверсифікація, ітеративність, інтенсивність, які передаються множиною. Відповідно в злічуваних іменниках можна виділити три функції: нейтралізації, асемантичну й дистинктивну. Нейтралізація характерна для таких значень іменників: 1) при вираженні узагальненого значення в прислів'ях використовується форма однини: *L'homme est*

mortel; La nuit porte conseil; 2) коли кількісна характеристика не має значення: «*Encore que Mathieu se méfiât des hommes débonnaires, comme des idéalistes, comme des absolutistes, comme des fanatiques, comme des empiriques*» [19, с. 188]; 3) форма множини може замінюватися формою однини в дистрибутивному значенні: «*Ils sont entrés dans la fôret et ont admire l'arbré».*

Множина злічуваних іменників набуває збірного значення в назвах націй або професій, а також у назвах тварин, плодів, рослин: *des fraises – une fraise, des perles – une perle, des meubles – un meuble.*

Деякі іменники, які позначають предмети, складені з парних частин, мають форму множини. Вони виконують асемантичну функцію: *les dames* («шашки»), *les échecs* («шахи»), *les pourparlers* («перемовини»). Але коли ці слова мають різне значення в однині й множині, то виконують дистинктивну й розрізнювальну функції: *des fers* / *un fer* – «кайдани / підкова, праска»; *des lunettes / une lunette* – «окуляри / підзорна труба».

Незлічувані іменники теж виконують певні функції: коли вони вживаються в множині, їхнє значення не змінюється, але має стилістичний відтінок, або значення слова змінюється, указуючи на злічуваний об'єкт. Це речовинні, одиничні, абстрактні, власні назви [3]. Якщо форма множини приєднується до незлічуваного іменника, то він розуміється як злічуваний, дискретний. Така дискретність може мати просторовий, часовий, якісний і кількісний характер. Якщо речовинні іменники вживаються в множині, це вказує на подрібнення, порційність: *deux thés, quatre vins blancs* та ін. [5].

Порівняння категорії числа в англійській і французькій мовах показує, що в обох мовах є однина й множина. Англійські іменники в плані змісту розрізнюють обидва числа, але синтаксично, у формах узгоджуваних означень, число не виражене. Деякі іменники не мають протиставлення за категорією числа й уживаються лише у формі або однини, або множини. Іменники, які вживаються тільки в однині, означають: 1) конкретні предмети (*soleil, lune, univers*): *«**The Jupiter** drawing room, where the tradesmen used to meet, was papered in blue, and embellished with a large represantation of Leda and swan»* [18, с. 48]; 2) власні назви (*Paris, la Seine)*: *«La comtesse **Anastasie de Restaud,** grande et bien faite, passait pour avoir 1'une des plus jolies tallies de **Paris**»* [7, с. 60]; *«We got over to **Sutton Place** and stood at the rail watching the sign come on and off, across the river»* [9, с. 28]; 3) матеріали (*eau, neige*): «*De **l'eau** fraiche. Un peu **d'eau** fraiche, simplement. Ah!»* [16, с. 22]; *«The water was cold and I was glad to be swimming*» [11, с. 52]; 4) збірні поняття: *gibier, feuillage // leafage, foliage*; 5) абстрактні назви: *patience, fierte, froid // admiration, imafination*: *«Les termes de **sénsualite,** de **paganisme,** de **présent,** de **plaisir** de vivre, de **bonheur,** aussi bien que de **masochisme,** de **perversion, d'héroisme** et de **narcissisme,** lui paraissaient autant de mots parfaitement secs et confus réinventés par **l'homme** pour s'expliquer ses zigzags – dus aussi bien a un dejeuner un peu trop copieux qu'a un veritable **chagrin d'amour**»* [19, с. 61].

У міжмовному плані найбільше збігів у використанні числа виявляють одиничні, речовинні й незлічувані абстрактні іменники. Розбіжності у використанні форм числа найчастіше спостерігаються в іменниках, які називають об'єкти, що складаються з множини окремих одиниць. Здебільшого це назви плодів, ягід, предметів торгівлі: *pomme(s) de terre, meuble(s)*; найменування речовин і предметів, що вживаються тільки в однині: *l'encre – ink, traineau – sledge.*

Таким чином, найменш стійкими в мовній системі є слова, що вживаються в множині, та збірні іменники. У перших заміна числа при переході до іншої мови пов'язана лише з формальною стороною слова, у других – із способом представлення предмета, об'єкта. Тому збірні іменники часто не мають лексичних еквівалентів в іншій мові, тоді як множинні мають еквівалент, але з іншою формою числа [2].

У вираженні категоріального значення число в англійській та французькій мовах представлене семою одиничності. У французькій мові вона виражена нульовою морфемою – *une table, une lamp, une maison.* Категорія множини представлена семою множини, вираженою орфемою *-s*. Зрідка множина не виражається в усному мовленні у французькій мові: «*Leur maison se trouve dans le pare. Leurs maisons se trouvent dans le pare*». В англійській мові множина виражається і в усному, і в писемному мовленні: «*We talked a few minutes that way, not saying anything, and yet it was nice and friendly»* [9, с. 20].

В англійській і французькій мовах існує група іменників з семою множинності – це іменники на позначення парних або складених предметів: *scissors – les ciseaux, eye glasses – les lunettes*. Такі іменники збігаються, оскільки в обох мовах виражені семою одиничності: *rake – ràteau, swing – balançoire, cream – crème, perfume – parfum.*

Отже, в англійській і французькій мовах поняття кількості застосовується до іменників,

які позначають конкретні об'єкти, що мають просторові й часові межі, початок і кінець, конкретні ситуації. Об'єкти, які можна порахувати, бувають злічуваними, або дискретними. Незлічуваними, або недискретними, є назви речовин, гомогенних сукупностей об'єктів, назви властивостей і станів, які не мають чітких часових меж. Категорія числа в порівнюваних мовах виражена опозицією двох значень: континуальність / дискретність, тоді як протиставлення одиничність / множинність представляє частковий випадок у класі злічуваних імен.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія: Підручник. К.: Либідь, 1993. 336 с.
2. Безрук Л. К. Категорія числа речовинних іменників в аспекті семантики. Мовознавство. 1982. № 4. С. 33–36.
3. Горпинич В. О. Морфологія української мови: підручник. Київ: Академія, 2004. 335 с. (Альма-матер).
4. Захлюпана Н., Кузьма І., Кутня Г., Труш О. Морфологія: Термінологічний словник-довідник. Львів, 2014. 225 с.
5. Мороз Т. Ю. Морфологічна категорія числа іменників: погляди дослідників. *Лінгвістичні дослідження*: зб. наук. праць. *Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди.* Харків, 2016. Вип. 42. С. 52–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_lingv_2016_42_10
6. Попович М. М. Теоретична граматика французької мови. Морфологія: навчальний посібник. Чернівці: Букрек, 2010. 288 с.
7. Bernanos G. Journal d'un cure de campagne. P.: Presse Pocket, 2002. 320 p.
8. Camus A. The outsider. L.: Penguin Books, 1983. 118 p.
9. Chamson A. Le chiffre de nos jours. P.: Livre de poche, 1954. 510 p.
10. Damourette J. et Pichon E. La grammaire en tant que mode d'exploration de l'inconscient. Paris: ENS, 1928. 257 p.
11. Dhôtel A. Le pays où l'on n'arrive jamais. P.: J'ai lu, 1955. 99 p.
12. Flaubert G. Madame Bovary. Classiques universels. P.: 2000. 316 p.
13. Flaubert G. Madame Bovary. Penguin Popular Classics. L.: 1995. 360 p.
14. Guide A. Les caves de Vatican. P.: Folio classique, 2001. 536 p.
15. Guillaume G. Le problème de l'article et sa solution dans la langue française. P.: Hachette, 1919. 318 p.
16. Hugo V. Les chansons des rues et des bois. P.: Gamier-flammarion, 1966. 316 p.
17. Mauppassant G. Les nouvelles. ALBIANA, 2007. 158 p.
18. Maurois A. Nouvelles. P.: Nouvelle Revue Française.1928. 250 p.
19. Tarkington B. Alice Adams. HardPress Publishing, 2013. 298 p.
20. Пб.: Антология, 2004. 256 с.